

Αγία Ελένη

Εργασία της: Έλενας Νικολαΐδου

Μάθημα: Θρησκευτικά

Τάξη: Γ'3

Καθηγήτρια: κα. Αρίστη Χατζηιορδάνου

Γέννηση και καταγωγή

- Η Ελένη γεννήθηκε το 248 ή το 249 μ.Χ. στο Δρέπανο (σημερινή Γιάλοβα) της Βιθυνίας. Αργότερα, ο Μέγας Κωνσταντίνος μετονόμασε το Δρέπανο σε Ελενόπολις (ή Ελενούπολις), για να τιμήσει τη μητέρα του. Τη χρονολογία γέννησης την συμπεραίνουμε από την πληροφορία που μας δίνει ο Ευσέβιος, ότι η Ελένη πέθανε σε ηλικία 80 χρονών σε συνδυασμό με ιστορικά στοιχεία.

Ήταν οπωσδήποτε ταπεινής καταγωγής και ο πατέρας της ήταν ξενοδόχος. Ο Αμβρόσιος Μεδιολάνων την αποκαλεί «stabularia», γυναίκα δηλαδή η οποία εργαζόταν σε πανδοχείο (χαρακτηρισμός μάλλον με αρνητική απόχρωση τη μακρινή εκείνη εποχή), ενώ ο Φιλοστόργιος στην Εκκλησιαστική του Ιστορία την κατηγορεί ότι ήταν «κοινή γυναίκα», όχι πολύ διαφορετική από τις πόρνες. Ο Ευτρόπιος αναφέρει ότι γεννήθηκε με εντελώς άγνωστες οι μητρικές της καταβολές. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή και σε συνάρτηση με τη στάση που κρατάει ο κάθε ιστορικός συγγραφέας έναντι του γιου της. Ίσως ο Ευσέβιος να υπερβάλει λίγο, όταν εξυμνεί την αρετή και την ευφυΐα της Ελένης, εντούτοις, η ενασχόλησή της με τη μελέτη του Ευαγγελίου και τα διδάγματα του Χριστιανισμού, από την παιδική ακόμη ηλικία, σκιαγραφούν μια νέα γυναίκα που διήγαγε κάποιον αξιοπρεπή βίο χωρίς να σκανδαλίζει την κοινωνία του καιρού της.

• Η πληροφορία που δίνουν ορισμένοι Άγγλοι χρονογράφοι του Μεσαίωνα, ότι δηλαδή η Ελένη ήταν Βρετανίδα πριγκίπισσα, κόρη βασιλιά, είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ιστορικά ανυπόστατη (μπορεί να μην είναι αλήθεια). Μάλλον οφείλεται σε λανθασμένη ερμηνεία κάποιας φράσης του Κωνσταντίνου: Στο τέταρτο κεφάλαιο του πανηγυρικού λόγου, που εκφώνησε ο Μέγας Κωνσταντίνος κατά τους γάμους του με τη Φαύστα, αναφέρει ότι ο ίδιος τιμούσε τη Βρετανία «*oriendo*», δηλαδή από την αρχή, από τα πρώτα του χρόνια. Πιθανόν, θεωρήθηκε ότι στο σημείο αυτό αναφερόταν στη γέννησή του, στην πραγματικότητα όμως ο Κωνσταντίνος αναφερόταν στις απαρχές της βασιλείας του, η οποία ξεκίνησε στη Βρετανία (στο Γιορκ ανακηρύχθηκε Καίσαρας).

Γάμος και γέννηση του Μεγάλου Κων/νου

- Στο Δρέπανο και στο πανδοχείο του πατέρα της, την γνώρισε ο νεαρός τότε Ιλλυριός αξιωματικός Κωνστάντιος Χλωρός και την ερωτεύτηκε . Όμως και η Ελένη αγάπησε τον ευγενή στρατιωτικό και το 270 μ.Χ. παντρεύτηκαν.
- Σε αυτά τα 23 χρόνια γάμου, η Ελένη ακολούθησε το σύζυγό της στις εκστρατείες στη Γερμανία, τη Βρετανία κ.α. Περίπου το 274, στη Ναϊσσό της Μοισίας (σημερινή Νίσα της Σερβίας), η Ελένη γέννησε το γιο τους, το Μέγα Κωνσταντίνο.
- Όταν έφτασε η στιγμή του διαζυγίου , η Ελένη απέδειξε την αγάπη της στο πρόσωπο του Κωνσταντίου, καθώς δεν τον ενόχλησε με ψεύτικα διλήμματα. Αποχώρησε ήσυχα από τη ζωή του, αφήνοντάς του ελεύθερο το δρόμο για τη λαμπρή πορεία που ανοιγόταν μπροστά του. Η ίδια μαζί με το γιο τους Κωνσταντίνο παρέμειναν όμηροι του Διοκλητιανού και αργότερα του Γαλέριου στη Νικομήδεια, για να εξασφαλιστεί η υπακοή του Κωνσταντίου.

Ταξίδια της στους Αγίους τόπους

- Τη θέση της όμως στην Ιστορία, η Ελένη την οφείλει στο ταξίδι της στην Παλαιστίνη και τις υπόλοιπες ανατολικές επαρχίες της αυτοκρατορίας. Κατά τη διάρκεια της Α' Οικουμενικής Συνόδου (325 μ.Χ.) πληροφορήθηκε για την κατάσταση που επικρατούσε στους Αγίους Τόπους και προς το τέλος του 326 μ.Χ. αναχώρησε για την Ιερουσαλήμ, με σκοπό να φέρει στο φως τα διάφορα μέρη στα οποία έζησε και δίδαξε ο Χριστός.
- Στο διάστημα αυτό (δηλαδή από την Α' Οικουμενική Σύνοδο μέχρι και την αναχώρησή της), έζησε τα γεγονότα του θανάτου του εγγονού της καίσαρα Κρίσπου, μεγαλύτερου γιου του Μ. Κωνσταντίνου, καθώς και της συζύγου του Φαύστας, μητριάς του Κρίσπου, που έπεσαν θύματα δολοφονίας για λόγους που παραμένουν σκοτεινοί. Μολονότι δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένο, σύμφωνα με τον Ρωμαίο ιστορικό, Βίκτωρα Σέξτο Αυρήλιο, η εκτέλεση του Κρίσπου, έγινε κατά διαταγή του πατέρα του, Μεγάλου Κωνσταντίνου. Καθώς η Ελένη επέκρινε αυστηρότατα το γιο της για τη σκληρή πράξη του και τον ώθησε να ερευνήσει περαιτέρω τις κατηγορίες που ειπώθηκαν εις βάρος του Κρίσπου, ο Κωνσταντίνος, σύμφωνα με τον ίδιο ιστορικό, διέταξε την εκτέλεση και της γυναίκας του Φαύστας. Δεν είναι απολύτως βέβαιο αν η Ελένη ήταν στη Ρώμη, όταν εκτελέστηκε η Φαύστα ή είχε ήδη αναχωρήσει για τους Αγίους Τόπους. Πάντως, ένα κίνητρο ακόμη που της αποδίδεται για τη δύσκολη αυτή περιοδεία, είναι η συγχώρεση που ζητούσε από το Θεό για τις πράξεις του γιου της (πρέπει να είναι η μοναδική περίοδος που οι σχέσεις του Κωνσταντίνου και της μητέρας του διήλθαν κρίση, χωρίς όμως να άρει και την εύνοιά του από το πρόσωπό της).

- Ο Ευσέβιος περιγράφει με λεπτομέρειες το ταξίδι της Ελένης. Το παρουσιάζει ως ένα ευλαβέστατο προσκύνημα στους Αγίους Τόπους, κατά το οποίο η Ελένη επιδιδόταν σε πράξεις φιλανθρωπίας συντηρώντας ολόκληρες κοινότητες, ανεγείροντας ιδρύματα κοινής ωφελείας με αυτοκρατορικές επιχορηγήσεις και ιδρύοντας μονές. Κάποιοι σύγχρονοι ιστορικοί όμως εκφράζουν ορισμένες επιφυλάξεις για το κατά πόσο τα κίνητρα της Ελένης πήγαζαν αποκλειστικά από τη θερμή χριστιανική της πίστη. Είναι πιθανόν, το κύρος του μεγάλου Κωνσταντίνου να είχε κλονιστεί μετά από την υιοκτονία και συζυγοκτονία που είχε διαπράξει. Έτσι, σκοπός της Ελένης ίσως ήταν να κατευνάσει τη δυσαρέσκεια των κατοίκων στις ανατολικές περιοχές της αυτοκρατορίας.
- Μπορεί η απόφαση της Ελένης να οφείλεται σε όλους τους προαναφερθέντες λόγους. Το γεγονός όμως ότι σε τόσο μεγάλη ηλικία (πρέπει να ήταν περίπου 78 χρονών, όταν ξεκίνησε την περιοδεία της) ανέλαβε μία τόσο κοπιαστική αποστολή, καταδεικνύει μία γυναίκα με εξαιρετική δύναμη χαρακτήρα και ισχυρή θέληση.
- Στη Βηθλεέμ και το Γολγοθά διεξήγαγε μεγάλες ανασκαφές, κατά τις οποίες βρέθηκαν οι τόποι της Γέννησης, της Σταύρωσης και της Ανάστασης του Χριστού. Εκεί, αφού έδωσε εντολή να κατεδαφιστεί ο ναός της Αφροδίτης από το Γολγοθά, η Ελένη ανέγειρε με αυτοκρατορικές χορηγίες τους μεγαλοπρεπείς ναούς της Γέννησης (στη Βηθλεέμ) και της Ανάστασης (στο λόφο του Γολγοθά), που μέχρι σήμερα αποτελούν τα σημαντικότερα μνημεία του Χριστιανισμού.

Η εύρεση του Τιμίου Σταυρού

- Η μεγάλη δόξα της Ελένης, μεταξύ προπάντων των χριστιανικών πληθυσμών, οφείλεται στην εύρεση του Τιμίου Σταυρού. Οι ιστορικοί διατηρούν κάποιες επιφυλάξεις για το κατά πόσο η παράδοση αυτή αποτελεί ιστορικό γεγονός. Ο Ευσέβιος, παρόλο που δίνει λεπτομερείς πληροφορίες για τα έργα της Ελένης στα Ιεροσόλυμα, δεν αναφέρει την ανακάλυψη του Τιμίου Σταυρού. Από τα γραπτά του αγίου Κυρίλλου, Πατριάρχη Ιεροσολύμων, φαίνεται ξεκάθαρα ότι τεμάχιο του ιερού κειμηλίου βρισκόταν στα Ιεροσόλυμα στα τέλη του 340. Ο ίδιος Πατριάρχης, μετά το 351, γράφει στον αυτοκράτορα Κωνσταντίο Β΄, γιο του Μεγάλου Κωνσταντίνου, ότι ο Σταυρός ανακαλύφθηκε στα χρόνια του Κωνσταντίνου, δεν αναφέρει όμως ποιος τον βρήκε. Ο Ρουφίνος είναι εκείνος, που στη δική του «Εκκλησιαστική Ιστορία», συνδέει την Ελένη με την εύρεση του Τιμίου Σταυρού. Όπως και να έχει, τόσο η Ορθόδοξη Εκκλησία όσο και η Καθολική έχουν εγκολπωθεί τη σχετική παράδοση, η οποία ήδη από το δεύτερο μισό του 4ου αιώνα είχε εξαπλωθεί σε ολόκληρη τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία (η Ελένη πέθανε στο πρώτο μισό του 4ου αιώνα).

Ο θάνατός της

- Αφού ολοκλήρωσε το ταξίδι της στην Ανατολή, η Ελένη εγκαταστάθηκε στη Νικομήδεια. Εκεί απεβίωσε σε ηλικία 80 ετών έχοντας στο πλευρό της το γιο της Κωνσταντίνο, όπως μας πληροφορεί ο Ευσέβιος. Το γεγονός ότι από τις αρχές του 329 μ.Χ. σταματάει απότομα η κοπή νομισμάτων με τη μορφή της, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο θάνατός της επήλθε στα τέλη του 328 ή στις αρχές του 329. Ενταφιάστηκε με βασιλικές τιμές στη Ρώμη, στο μαυσωλείο της οδού Λαβικάνας. Αργότερα, το σώμα της μεταφέρθηκε στις κατακόμβες Πέτρου και Μαρκελλίνου. Η πορφυρή σαρκοφάγος που περιείχε το σκήνωμά της, σήμερα βρίσκεται στο μουσείο του Βατικανού.
- Η Εκκλησία την ανακήρυξε αγία και ισαπόστολο. Η μνήμη της εορτάζεται από τους Ορθοδόξους, μαζί με το γιο της Κωνσταντίνο, στις 21 Μαΐου (την ίδια μέρα η μνήμη της εορτάζεται και από την Λουθηρανική εκκλησία), ενώ από τους Καθολικούς στις 18 Αυγούστου (η Καθολική Εκκλησία δεν έχει κατατάξει στους αγίους της το Μέγα Κωνσταντίνο).

Ευχαριστώ πολύ

